

2015-10-06

Håbo Kommun

Kommunstyrelsens kontor

746 80 BÅLSTA

Samråd avseende förslag till detaljplan och miljökonsekvensbeskrivning för Kvarter nr. 3, Logistik Bålsta

Vi har tagit del av samrådshandlingarna och vill framföra följande synpunkter:

Sedan det förra samrådet (2013) så har det framkommit att det finns ett mindre bestånd av större vattensalamander inom eller i varje fall i nära anslutning till planområdet.

Ett lekvatten finns lokaliserat till ett s.k. hållkar på en privat tomt i nordvästra delen av Nyhagen. Enligt dokumentet ”Beskrivning av området kring lekvatten för större vattensalamander. Fältbesök 14 april 2015” har en konsult från Sweco Environment AB gjort bedömningen att det finns två potentiella övervintringsområden (benämnda område 4 och område 6 i rapporten) belägna väster om lekvattnet.

1. Befintligt lekvatten i Nyhagen

2. Sankt område där gamla observationer av större vattensalamander har rapporterats

Hoten mot den större vattensalamandern

Mycket tyder på att den större vattensalamandern minskat kraftigt i antal under de senaste decennierna. De största hoten mot arten, liksom mot övriga groddjur i Sverige är förlusten av deras livsmiljöer. Det gamla mosaikartade landskapet har fått ge vika för ett allt mer storskaligt skogs- och

jordbruk. Öppna marker har planterats igen med gran eller blivit åkermark och medfört att lämpliga landhabitat har försvunnit. Många lekvatten har förstörts genom övergödning, inplantering av fisk och kräftor, igenväxning och utdikning. Historiskt sett så var antalet småvatten i landskapet betydligt högre än det är idag. Från mitten av 1800-talet fram till 1950-talet torrlades stora delar av landskapet, främst för att få tillgång till odlingsbar mark. Man räknar med att så mycket som 90 - 95 % av våtmarksarealen i södra Sverige har försvunnit. Fragmentering av landskapet i kombination med förlusten av småvatten gör också att många populationer idag är isolerade och riskerar att dö ut på lång sikt.

Lagstiftning kring den större vattensalamandern

I Sverige är den större vattensalamandern, liksom våra övriga groddjur, fridlyst enligt Artskyddsförordningen (2007:845). Det betyder att du aldrig får döda, fånga, skada eller flytta en större vattensalamander. Arten är också upptagen på Bernkonventionens lista över strikt skyddade arter (bilaga II och III) (SÖ 1983:30) och i EU:s Habitatdirektivs bilaga 2 och 4 (direktiv 92/43/EEG). Detta innebär i korthet att alla länder inom EU är förbundna att bevara inte bara arten utan också dess livsmiljöer.

Nationella och lokala åtgärdsprogram kring större vattensalamander

Naturvårdsverket tog 2007 fram dokumentet ”Åtgärdsprogram för större vattensalamander och bevarande av dess livsmiljöer. Rapport 5636”, i syfte att kartlägga vilka åtgärder som behöver genomföras för den större vattensalamandern och dess livsmiljöer. Tidpunkten för åtgärdsprogrammet: 2006 – 2010.

I dokumentet föreslogs bl.a. under punkten ”Åtgärder” följande:

”Åtgärder i form av restaurering och nyanläggning av småvatten ha påbörjats och åtminstone till en del genomförts, där behov finns. Minst 350 – 400 småvatten bör under denna tid ha anlagts som habitatförbättrande åtgärder i anslutning till förekomster som bedöms ha goda förutsättningar att bibehållas eller utvecklas mot gynnsam bevarandestatus. Åtgärderna ska också följas upp enligt särskild metod. Under samma period ska även åtgärder i landmiljöerna genomföras. I minst 200 förekomstlokaler ska därför habitatförbättrande åtgärder utföras i landmiljön, i syfte att restaurera ekologiska samband i småvattenlandskap eller att nyskapa lämpliga strukturer (t.ex. död ved, block etc.) för landliv och övervintring”.

I Skåne, som hyser 12 av Sveriges groddjur (däribland större vattensalamander) har kommunerna Ystad, Tomelilla, Sjöbo, Svedala, Lund och Skurup med samarbetspartners arbetat i enlighet med åtgärdsprogrammet ovan genom anläggning av nya lekvatten, ett projekt som huvudsakligen finansierats inom ramen för Landsbygdsutvecklingsstöd. Under 2000-talet har mer än 500 våtmarker anlagts i Skåne för att gynna biologisk mångfald eller för näringsretention. Enligt rapporten ”Utvärdering av anlagda våtmarkers betydelse för spridning av hotade groddjur i Skåne” så har resultatet avseende återkolonisering av större vattensalamander i nya lekvatten dock varit mindre lyckad.

I Judarskogen (Stockholms kommun), som är avsatt som Natura 2000-område p.g.a. förekomsten av större vattensalamander, visade individräkningar på sjunkande tal i början av 2000-talet och till slut

återfanns inga individer alls. Ett projekt startades med ekologen Martina Kiibus som projektledare och Stockholms stad, Länsstyrelsen samt ideella krafter från Olovslundsskolan som deltagare. En särskild salamanderdamm anlades i anslutning till sjön Judarns östra ände 2007 med syfte att återskapa en förlorad livsmiljö främst för större vattensalamander. Under lektiden (april – juni) 2009 flyttades 100 vuxna individer från den närbelägna Olovslundsdammen till Judarn och efter leken återfördes 96 av dessa individer till Olovslundsdammen. I augusti och september 2009 vandrade minst 408 ungdjur av större vattensalamander upp till landmiljön kring dammen. År 2012 (tre år efter utsättningen 2009) kunde Projektet konstatera att individernas avkomma har återvänt och dessutom fått rikligt med ny avkomma i Judardammen. Bedömningen är att miljön och beståndet nu är så pass bra att försöket får anses som lyckat. **Detta var första gången en återutsättning av större vattensalamander lyckats i Sverige!**

Många andra kommuner i Sverige har både satsat tid och resurser på att försöka förbättra miljön för den större vattensalamandern genom att anlägga nya lekvatten och andra habitatförbättrande åtgärder.

Vi förväntar oss att Håbo kommun gör detsamma.

Angående den större vattensalamandern och Logistik Bålsta

Enligt vår bedömning kan projekt Logistik Bålsta genomföras utan negativ påverkan av befintligt bestånd av den större vattensalamandern under förutsättning att de skydds- och kompensationsåtgärder som anges i dokumentet ”samråd enligt 12 kapitlet 6 § Miljöbalken angående åtgärder till gagn för större vattensalamander inför exploatering enligt föreslagen detaljplan för kvarter nr. 3 Logistik Bålsta i Håbo kommun” genomförs.

Vi vill dock påpeka att det sank område där gamla observationer av större vattensalamander har rapporterats (markerad med en ljusblå ring) och som det refereras till i Sweco Environment AB:s Fältanteckningar 2015-04-15 (bilaga 1) utgörs av privat tomtmark, tillhörig en av fastigheterna i Nyhagen.

Detta innebär att följande kompensationsåtgärd angiven i samrådsunderlaget inför Håbo kommuns möte med Länsstyrelsen, knappast kommer att kunna genomföras.

Angiven åtgärd:

För att förbättra möjligheterna för en gynnsam bevarandestatus för den lokala salamanderpopulationen föreslår Kilenkrysset följande kompensationsåtgärder för vidare utredning:

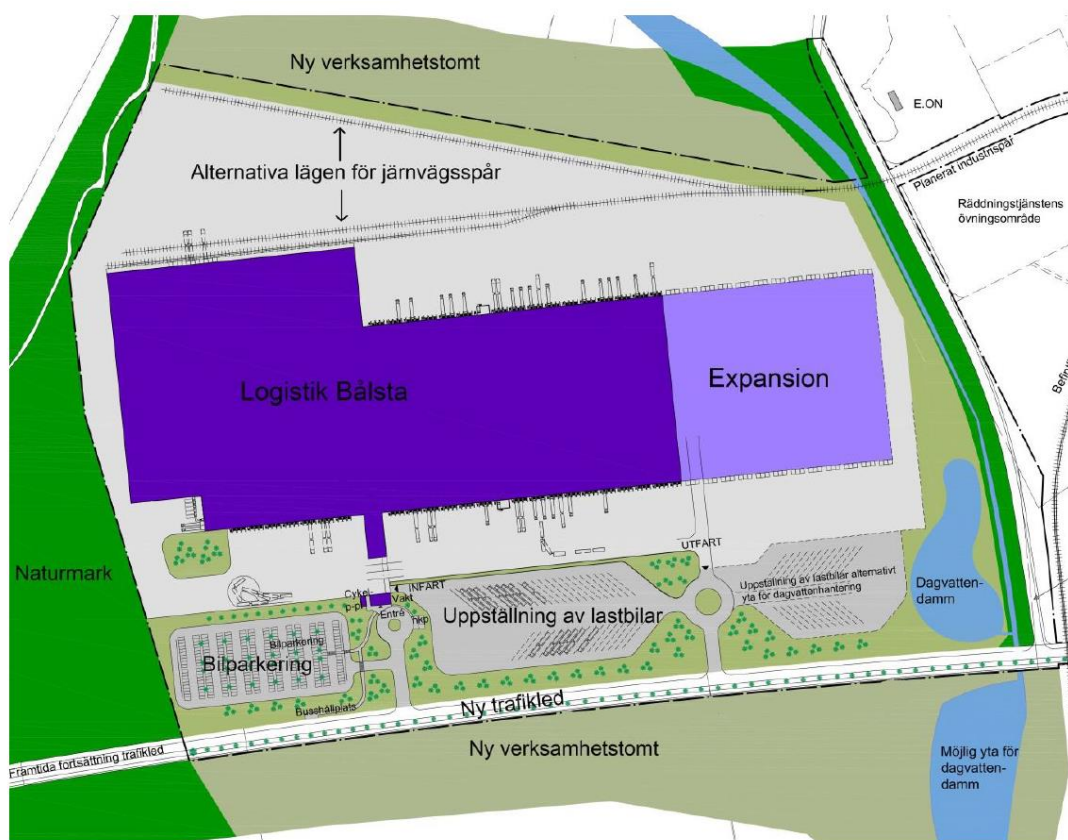
- I område A, söder om befintligt lekvatten där gamla observationer av större vattensalamander finns rapporterade, anläggs en ny damm med minst 7 meters diameter och ett djup på cirka 1 meter i mitten i befintlig sank lågpunkt. Det är viktigt att dammen är solexponerad varför skuggande växtlighet avlägsnas. Snår och lägre växtlighet i dammens närhet kan behållas. Dammen kan tjäna som nytt lekvatten för större vattensalamander.

Det återstående alternativet i syfte att säkerställa fortsatt reproduktion av större vattensalamander blir då således att anlägga nya lämpliga lekvatten inom det detaljplanerade området (Kvarter nr. 3) alternativt söder om Kvarter nr. 3.

Länsstyrelsen anger följande rekommendationer inför anläggandet av lekvatten för större vattensalamander:

- Att vattenytan bör vara solbelyst större delen av dagen
- Rinnande vatten bör inte komma in i dammen
- Fisk eller kräftor får inte planteras in i dammen
- Vegetation söder om dammen bör regelbundet röjas bort
- Lövskog eller buskage skall sparas i norr
- Dammen skall vara så pass djup att den inte torkar ut under sommaren

Vi vill också tillägga att det är viktigt att åtminstone en sida av dammen utgörs av en sluttande kant så att såväl ungdjur som vuxna individer av större vattensalamander obehindrat kan ta sig såväl i som ur dammen.

Karta: Situationsplan över kvarter nr 3

Vi bedömer att det kommer att behövas två dagvattendammar/lekvatten för att säkerställa reproduktion av större vattensalamander i området. Den placering som anges i situationsplanen anser vi vara lämplig.

Ett av dessa vatten kan ha som huvudsyfte att omhänderta dagvatten från de hårdgjorda ytorna. Det andra vattnet bör vara skilt från kontakt med de hårdgjorda ytorna, d.v.s. utan kulvertering, diken etc. som förbinder vattnet/dammen med verksamheten. Detta vatten bör vara utformat i enlighet med Länsstyrelsens rekommendationer i syfte att tjäna som lekvatten för större vattensalamander och dess bytesdjur. Vilket vatten som salamandrarna i slutändan väljer kan inte vi människor påverka.

Vi rekommenderar att dagvattendammarna/lekvattnen anläggs innan dess marken uppströms exploateras i syfte att minska risken för spill av miljöfarliga ämnen/gifter som kan hamna i dagvattendammarna/lekvattnen via diken e. dyl. Lämpligen nyttjas vattnet från befintligt dike för att fylla ut de grävda djuphålorna och när de fyllts med vatten, sätts ingången igen.

Förslag till placering av dagvattendamm och lekvatten för större vattensalamander sydost om den planerade Logistikanläggningen

Med hänvisning till EU:s Art- & Habitatdirektiv (31992L0043 Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) och Artskyddsförordningen (2007:845) kräver vi att anslutningen till Logistik Bålsta den s.k. Björnängsvägen inte byggs.

Under den tid den större vattensalamandern inte vistas i sitt lekvatten eller under jorden i sitt övervintringsområde använder arten förmodligen ett större område (4000 – 6000 m²) som jaktmarker under perioden juni – oktober. Den större vattensalamandern är huvudsakligen nattaktiv. En större väg som kommer att trafikeras av i snitt 500 lastbilstransporter/dygn, d.v.s. en transport varannan – var tredje minut (+ all annan trafik som tillkommer) rakt igenom dess revir utgör en dödsfälla för djuren. Det finns inga garantier för att angivna skyddsåtgärder i form av groddjurstunnlar (minst DN250) som planeras anläggas under Björnängsvägen in i planområdets östra del och hinder (som minskar risken för att salamandrar tar sig upp på Björnängsvägen) och dess anslutning i sydost verkligen kommer att ha avsedd effekt.

Vi anser att området i så hög grad som möjligt skall behållas i nuvarande skick, eftersom det nuvarande utseendet av reviret uppfyller de krav djuren ställer för att kunna överleva och reproducera

sig. För att populationen i framtiden skall kunna växa är det dock nödvändigt att nytt och större lekvattnen anläggs.

Trafikförsörjningen till och från den planerade logistikanläggningen, föreslår vi, skall ske genom att en ny väg (se bild nedan, vägen är markerad med orange) byggs mellan Kraftleden och logistikanläggningen. Vägen ansluts till Kraftleden via en rondell och löper över alternativt under järnvägen.

Vi bedömer att denna trafiklösning gagnar såväl salamandrar som de boende i Nyhagen och Uppåkra samt Kilenkrysset (ägaren av logistikanläggningen).

Denna trafiklösning, bedömer vi, ger betydligt acceptans för anläggningen hos de personer som bor i närheten av den planerade anläggningen.

Väljer Håbo kommun att satsa på denna trafiklösning så minskar risken avsevärt att detaljplanen överklagas ånyo och byggstarten försenas ytterligare. För Kilenkrysset, bedömer vi, innebär också att denna trafiklösning gynnar verksamheten eftersom transportsträckan för lastbilar mellan E18 och anläggningen förkortas.

I syfte att underlätta för den större vattensalamanderns spridningsvägar västerut så föreslår vi att Kvarter nr. 4 (se Detaljplaneprogram Björnbro) inte bebyggs utan sparas som grönområde. Om den nya vägsträckningen genomförs behövs en planskild korsning vid grusvägen som barn och ungdomar använder när de cyklar till ridskolan vid Lundby.

Förslag till ny anslutningsväg mellan Kraftleden och den planerade logistikanläggningen

Så här ser området ut idag

På styrelsens uppdrag

Håkan Nihlman

Ordförande Håbo Naturskyddsförening

Marianne Kahn

Ordförande Naturskyddsföreningen Uppsala län